

Från redaktionen

Med jämna mellanrum talas det om lyrikens nära förestående död. Men än lever liket. Eller? Å ena sidan är poesin någonting upphöjt men dammigt. Det är ingen som läser längre, och ingen som bryr sig. Å andra sidan har poesifestivaler och *spoken word*-evenemang tusentals besökare. Så många att man kan fråga sig varför det inte blev ett ramaskri när tävlingen Ortens bästa poet lade ner.

Vad är lyrik, och vad får räknas in under den rubriken? På Instagrams poesikonton finns det bara plats för några rader – där blir lyriken kortare och kortare. Samtidigt har lyrikeposet gjort oväntad comeback. Vad händer med information, idéer, uttalanden och beskrivningar när de tar lyrisk form? Och är det skillnad på att vara poet och författare?

Till det sista numret av vårt första redaktionsår efterlyste vi bidrag om lyrik. Vi föreslog texter om äldre lyrik, yngre lyrik, lyriköversättning, lyrikundervisning, lyrikkritik, barnlyrik, digital lyrik, prosalyrik, nästan-lyrik. Alla perspektiv var välkomna, helt enkelt. Resultatet blev ett nummer som visar hur det poetiska eller lyriska spelar roll även för många andra typer av tanke och text än vad vi omedelbart associerar med genren.

Som allt vetenskapligt arbete är tidskriftsarbetet delvis beroende av slump och tillfälligheter. Vi vill gärna att det också syns i den färdiga tidskriften. Den här gången blev följderna att numret innehåller en stor andel essäer, och det är kanske inte så konstigt. Om något nummer under vår tid som redaktion skulle innehålla många essäer så var det väl just det här – essän är en väldokumenterat svårdefinierad genre och ligger på så vis nära lyriken.

Liksom lyriken vill även essän tänka i texten, låta språket generera tanken. Är det kanske så att essän som kunskapsform lämpar sig särskilt väl för att undersöka lyrik? Enligt Nationalencyklopedin är essän ”en skriftlig framställning av måttligt omfång där man avser att meddela fakta men gör det på ett personligt sätt”. På TFL-redaktionen har vi haft anledning att fundera på det där: både vad en essä är för något och vilken typ av texter

TFL ska publicera (det finns – i alla fall så vitt redaktionen känner till – inte någon formulerad policy kring frågan). Vad är egentligen skillnaden mellan en essä och en artikel, i en vetenskaplig tidskrift? Förutom vad gäller ren formalia (även om essän behöver redovisa sina källor kräver vi inga fotnoter i dem) så har essän ett stilistiskt anspråk som skiljer sig från den vetenskapliga artikelns.

Essäns potential att erbjuda utökad kunskap genom att kombinera fakta med ett personligt, prövande och inte sällan närmast skönlitterärt tilltal kan sägas ha ett syskon i den konstnärliga forskningen. I sin artikel om avhandlingar i litterär gestaltning lyfter Mia Quirin bland annat upp poetikens position i gränslandet mellan konstnärlig och akademisk verksamhet. Med utgångspunkt i den förhållandevis långa danska traditionen av poetikdiskussioner undersöker Quirin de fyra första svenska avhandlingarna i litterär gestaltning, och finner bland annat hos Hanna Nordenhök en strävan efter ”en poetisk snarare än en ’begreppslig sanning’”. Cecilia Lindhés artikel ”Konsten att se skogen för bara träd” ger nya infallsvinklar och perspektiv på Johannes Heldéns multimediala diktkonst genom att sätta det i förbindelse med det förmoderna begreppet *silva*. Lindhé presenterar detta mångtydiga begrepp och visar hur det får förnyad aktualitet i en analys av Heldéns nutida, digitala estetik. Inom lyriktemat publicerar vi även fyra essäer. Eva Borgström vill slå ett slag för att sjungen lyrik bör få större plats inom litteraturvetenskaplig forskning. I sin essä lyfter hon några avgörande skillnader mellan det sjungna och det skrivna ordet, skillnader som får konsekvenser för både diktare och publik. Förläggaren Jonas Ellerströms essä tar sin början i en (i drömmen) ihågkommen diktrad, för att diskutera betydelsen av upprepade fraser i bundna versformer. Han visar hur återkommande fraser vidgar ordens och dikternas innebörd, med utgångspunkt i dikter av poeten Janice D. Soderling. Ylva Lindberg poängterar i sin essä att poesin erbjuder vägar till motstånd på olika nivåer; både genom att poeter behandlar konkreta samhällsfrågor i sitt diktande och

genom att lyrik i sig kan betraktas som en motsats till allt vad bruksvärde och mätbar samhällsnytta heter. Frågan om lyrikens nyttoaspekt lyfts också av Olle Nordberg, fast ur ett didaktiskt perspektiv. Nordberg, som förutom att forska inom litteraturredaktik även arbetar som gymnasielärare, visar hur just lyrik kan bli nyckeln till en identitet som litteraturläsare för ungdomar som är ovana att läsa skönlitteratur. Det litteraturredaktiska perspektivet återkommer i en artikel i den öppna sektionen, Gustav Borsgård och Maria Jönssons ”Från litteraturförståelse till literacy”. Med utgångspunkt i en historisering av literacy-begreppet synliggör och problematiserar författarna en omorientering som inneburit att litteraturundervisningens fokus förflyttats från litteraturen till läsaren. I den öppna sektionen finns ytterligare två artiklar. Först besöker Magnus Persson litteraturfestivaler och prövar olika sätt att förstå dem som litterära offentligheter, samtidigt som han synliggör behovet av litteraturvetenskaplig forskning inom området. Slutligen analyserar Oscar von Seth queera läckage i människa-djurrelationerna i Wilhelm Mobergs *Utvandrarepos*. Artikeln visar hur den romantiska vänskapen mellan de unga drängarna Robert och Arvid både hotas och stärks av närheten till djur, och de tidelagsanklagelser som följer dem.

Skamvrån har i detta nummer ett särskilt studentperspektiv. Två masterstudenter, Linnéa Guldbacke Lund och Sarah Nordgren, skriver om sina erfarenheter av hur plågsamt skamfyllt det kan vara att försöka bli sams med epitetet ”litteraturvetare”, med allt vad det innebär av implicita förväntningar och kulturella statusmarkörer. Vi på redaktionen tror att många läsare, oavsett hur länge de varit verksamma, kommer att känna igen sig i deras texter.

Nästa nummer av TFL blir ett öppet nummer från Mittuniversitetet (deadline 4 januari), därefter ger vi ut ett temanummer om feminism (deadline i slutet av maj). Varmt välkomna att skicka in era texter till redaktionen, och trevlig läsning så länge!

Umeåredaktionen

Sam Holmqvist, Tamara Andersson, Sofia Pulls